

trebuie facuta o diferentiere fundamentala. Elaborarea culta necesita propunerea si dezvoltarea unor problematici abstracte referitoare la natura, originea, functia, limitele figurii demonice care devine in felul acesta vaga si generica, servind in acest fel, scopului de a se exercita prin aceasta o putere constanta. Demonul taranesc este in schimb, o imagine materiala care poate fi interpretata material – perceperea si reprezentarea demonului ia trasaturi proprii, diferite de cele care apartin speculatiei docte.

Energia demonica se declanseaza prin fenomene speciale care se manifesta la indivizii supusi posedarii; aceasta este caracteristica religiilor posedarii, adica la acele religii care au ca structura centrala starea de posesie a unei fiinte umane de catre o putere din afara.

Analiza din perioada contemporana a fenomenelor de demonizare facuta de di Nola, arata ca prezenta satanismului organizat contrazice senzatia ca imaginarul demonic ar fi disparut, el apare in continuare ca un fenomen marginal, dar totusi prezent.

A.M. di Nola reuseste sa scrie o istorie naturala a diavolului, ca replica la analizele facute in spiritul cauzalitatii si a determinismului care au condus la serii infinite de reprezentari mitologice, pentru a constitui o curgere naturala a erorilor gindirii umane.

Petru Moldovan

Nicu Gavriluta
Culianu, jocurile mintii si lumile
multidimensionale
Editura Polirom, Iasi, 2000, prefata de Moshe Idel, pp. 188.

Nicu Gavriluta ne prezinta o carte care se vrea o “întampinare” a dorintei tinerilor interesati de un model initiatic tipic lui I.P. Culianu. Printr-o ordonare tematica el reuseste sa ofere într-un

limbaj accesibil publicului larg interpretari convingatoare la teoriile si ideile pe care I.P. Culianu le-a publicat în mai mult de 15 volume de stiinta si fictiune. Autorul prezinta succint faptul ca I.P. Culianu (1950-1991) si-a format înca de timpuriu un sistem propriu de gandire cu idei nonconformiste si incitante. Arata pentru acest ganditor era importanta camuflarii unor secvente gnostice în lumea moderna, motivele mitice din universul viselor si cel social, misterele mnemotehnicilor premoderne si odiseea Limbii Creatiei, precum si prezenta metamorfozata a magiei în lumea contemporana, sau fascinatia jocurilor mentale, fractalii si lumile multidimensionale, cenzura imaginarului social si originile stiintei moderne. Acestea au fost în mod original interpretate de I.P. Culianu în lucrarile sale, iar N. Gavriluta le prezinta într-o ordine cronologica ce poate demonstra dezvoltarea intelectuala, sau cea a metodei lui I.P. Culianu din scrierile sale tarzii. Contributiile lui I.P. Culianu nu se pot ignora datorita noutatii si originalitatii lor. Referitor la primele carti ale lui I.P. Culianu, N. Gavriluta spune ca acestea sunt expresia unei lungi polemici dusa de I.P. Culianu împotriva cliseelor si acelor concepii gresite care au fost consacrate în istorie de traditie, manual sau o anumita indiferenta a publicului larg. Astfel teme ca “demonizarea cosmosului”, originea tehnicilor extatice, fenomenologia tipologiei apocaliptice apar inedit interpretate de I.P. Culianu, înainte de 1986.

N. Gavriluta trecand si la analiza studiilor de romanistica ale lui I.P. Culianu scoate în evidenta ca metoda mitanalizei pe care a practicat-o acesta ofera o alta viziune asupra lui M. Eminescu, ce apare “mai viu si mai interesant” fata de cel cu care am fost obisnuiti din exegezele comune.

Una din problemele cu care s-a ocupat I.P. Culianu a fost si cea în care voia sa gaseasca un raspuns la ceea ce este mintea. N. Gavriluta evidentiaza sursele lui I.P. Culianu, dupa care pe baza unui set de reguli si optiuni binare mintea creeaza lumea de aici, dar si pe cea de dincolo, în terminologia lui I.P. Culianu. Traseul propus de acesta era de la minte la religie, operatiile mintii ar fi prezente în toate religiile lumii, ceea ce ar explica asemanarile

dintre ele, aceasta teorie a jocurilor mintii a fost arumentata fie pe L. Wittgenstein, cu teoria jocului, fie pe noua stiinta a complexitatii, care lua în calculul analizei unui eveniment istoric mai multe variante explicative. Pentru a explica teoria lui I.P. Culianu, N. Gavriluta analizeaza instrumentele oferite de acesta, cum ar fi fractalii, principiul exegezei inverse, mecanismul de generare sau derulare a unor variante interpretative în timp si istorie.

Pentru ca o carte despre I.P. Culianu nu se poate scrie fara referiri la Mircea Eliade, Nicu Gavriluta trece punctual în revista relatia dintre cei doi. I.P. Culianu, fata de acesta prefera lumea Occidentului si nu pe cea a Orientului; opteaza pentru o analiza a Renasterii în care privilegiaza alchimia, astrologia, magia, în timp ce M. Eliade ar trata Renasterea în maniera clasica, cu un interes mai mare asupra specificului filosofiei renescentiste. I.P. Culianu îi reprosaza lui M. Eliade folosirea în mod neadecvat a expresiilor “universală”, “aproape universală” cu referire la simbolistica religioasa. Un alt repros al lui I.P. Culianu este îndreptat înspre absenta unei metodologii stiintifice la M. Eliade, sau la teza de re-întinerire a lumii occidentale prin întâlnirea cu civilizatiile non-occidentale. N. Gavriluta sublinieaza si diferenta care apare în abordarea samanismului la cei doi istorici ai religiilor. Dar, nu accepta o tradare a lui I.P. Culianu fata de M. Eliade, deoarece, prin dispensarea calitatii de maestru, I.P. Culianu a reusit sa vada în M. Eliade un prieten. Mai mult, considera autorul, caracteristica creatiei acestora ne obliga sa-i pastram împreuna, acest lucru oferind o sansa de recunoastere a sacralului prezent astazi în lume. Cartea lui N. Gavriluta își confirma de la un capat la altul rolul, din start asumat, de îndrumator prin lumile religiei, magiei si stiintei puse în joc de Ioan Petru Culianu.

Ignazio E. Buttitta**Il fuoco. Simbolismo e pratiche rituali****Collana «Nuovo Prisma», Sellerio editore,
Palermo, 2002, 212 p.**

Cartea antropologului Ignazio E. Buttitta se inscrie într-o arie mai larga de preocupari ale autorului, care vizeaza elaborarea unor lucrari de sinteza despre sarbatorile si practicile rituale legate de procesiunile cu ramuri verzi si de focurile rituale în contextul culturii populare din Sicilia si din Sardegna. *Il fuoco* reia tematica ignica pe baze noi, amplificand subiectul atat în directia unei morfologii religioase (nivelele morfologice ale simbolismului ignic) cit si în plan teoretic (interpretarile etnologice, istorico-religioase si psihanalitice).

Punctul de plecare al studiului îl constituie practicile rituale legate de aprinderea unor focuri cu ocazia diferitelor sarbatori religioase si comportamentele rituale conexe acestor focuri. Existenta unor rituri similare în vechile culturi mediteraneene îl determina pe autor sa incerce sa identifice fondul de credinte comune care rezida în spatele acestei fenomenologii diverse. În acest sens, demersul hermeneutic va urma cateva directii principale. Primul capitol prezinta în mod sintetic consecintele antropologice ale descoperirii focului, printr-un examen al proceselor care au condus la achizitionarea de tehnici si de instrumente potrivite pentru producerea si conservarea sa. Apoi este analizat rolul sau magico-religios în arealul mediteranean antic, respectiv în lumea greco-romana si în cea indo-iraniana. În acest context, autorul propune o abordare morfologica a simbolismului ignic, prin circumscrierea lui pe paliere diferite de semnificatie: dimensiunea cosmica si astrala a focului (în orfism, în religia vedica si în crestinism), functia regeneratoare si purificatoare (practicile funerare de incinerare si raportul foc - moarte - resurectie, mituri resurectionale ignice, rituri agrare,